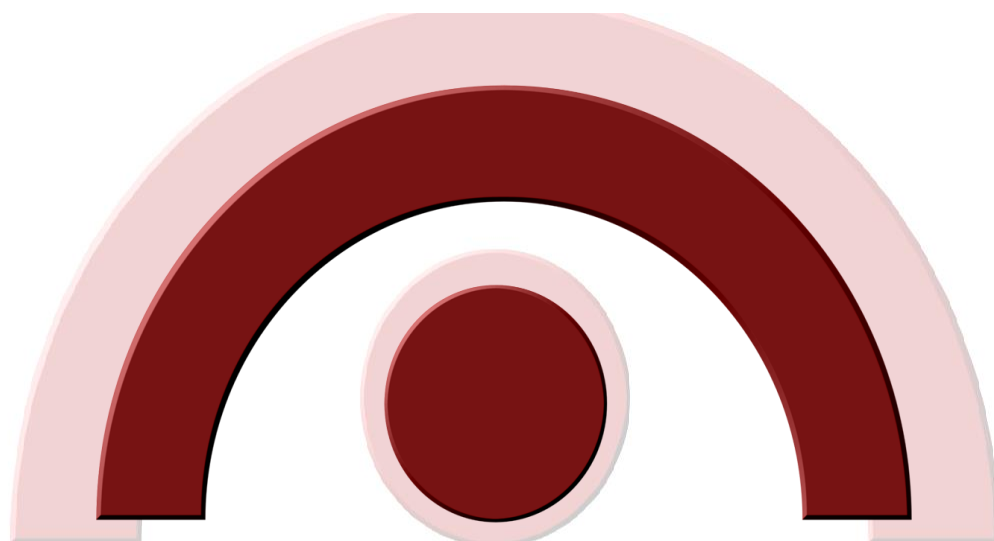

**ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТУ
ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА**

**ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА
2013. годину**

**ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТУ
ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА**
ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

Београд, фебруар 2014. године

Назив: ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТУ ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

Скраћени назив: ЦЗЖТЉ

Директор: САЊА КЉАЈИЋ

Седиште фирме: БЕОГРАД

Општина: САВСКИ ВЕНАЦ

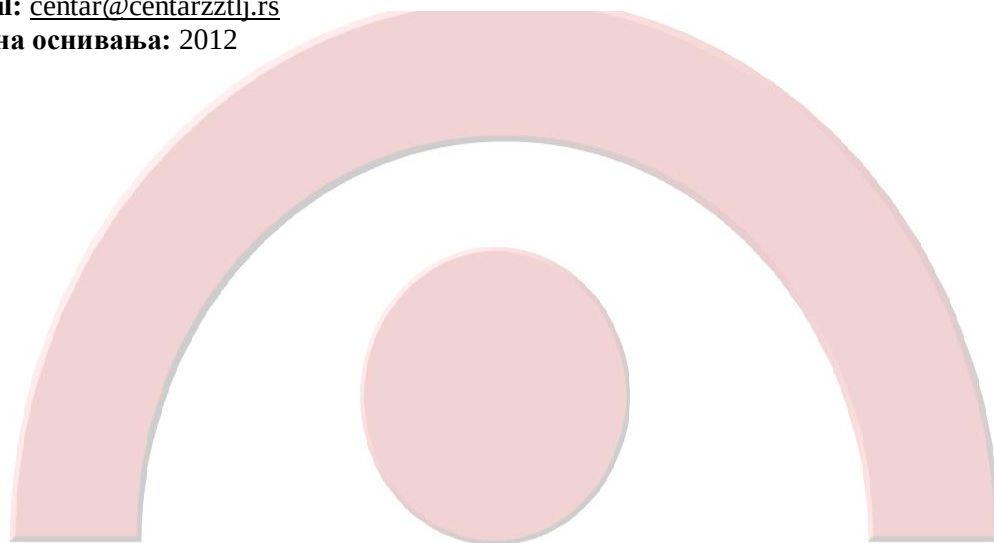
Адреса за пријем писмена: 11000 БЕОГРАД, НЕМАЊИНА 22-26, МИНИСТАРСТВО РАДА, ЗАПОШЉАВАЊА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ, СЕКТОР ЗА БРИГУ О ПОРОДИЦИ И СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ

БРОЈ ТЕЛЕФОНА +381 63 610 590, +381 62 575 197

Web: www.centarzztlj.rs

E-mail: centar@centarzztlj.rs

Година оснивања: 2012

**ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТУ
ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА**

САДРЖАЈ

УВОД.....	4
ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТУ ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА	4
ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ ПРЕМА ПРОГРАМУ/ПЛАНУ РАДА Error! Bookmark not defined. 5	
ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ ОПШТЕГ ЦИЉА 1	6
Унапређење ефикасности и благовременост друштвеног одговора на трговину људима.....	6
Увођење савремених приступа у стручном раду и поштовању права жртава	7
Унапређење на подацима заснованог закључивања и праћења појава у сузбијању трговине људима.....	8
ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ ОПШТЕГ ЦИЉА 2.....	22
Унапређење процеса идентификације	9
Унапређење капацитета установа и пружалаца услуга	10
Унапређење заштите и доступност услуга које обезбеђује Центар	10
Унапређење информисаности стручњака и шире јавности.....	10
ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ ОПШТЕГ ЦИЉ 3.....	
Систем сталног стручног усавршавања.....	11
Унапређење капацитета стручњака Центра	11
Обезбеђење простора	12
Примена позитивно правних прописа.....	12
РЕАЛИЗОВАНЕ АКТИВНОСТИ У НЕПОСРЕДНОМ РАДУ СА КОРИСНИЦИМА.....	13
Идентификација	13
Планирање	15
Укључивање ОЦД.....	16
Непосредно обезбеђивање услуга.....	16
Старатељска заштита и обезбеђивање смештаја	19
ПОДАЦИ О КОРИСНИЦИМА	22
Укупан број корисника и родна структура Error! Bookmark not defined.	22
Држављанство.....	22
ПОДАЦИ О ИДЕНТИФИКОВАНИМ ЖРТВАМА У 2013-ОЈ ГОДИНИ.....	24

УВОД

Заштита жртава трговине људима је од општег друштвеног интереса јер се ради о кривичном делу које представља најтежи облик кршења људских права и једну од најпрофитабилнијих криминалних активности. Заштита људских права, која су најгрубље угрожена када су у питању жртве трговине људима, једно је од централних питања и обавеза свих држава. Обавеза помоћи, подршке и заштите жртава овог облика криминала произилази из низа међународних докумената, а посебно важан документ је *Конвенција Савета Европе о борби против трговине људима*, чији је потписник и Република Србија.

Оснивање Центра резултат је опредељења државе да унапреди системске ресурсе за сузбијање трговине људима, а пре свега за унапређење заштите и подршке жртвама трговине у складу са захтевима међународних докумената чији је потписник. Основна идеја оснивања Центра била је формирање јавне установе која би представљала основно координационо тело за обезбеђивање подршке жртвама трговине људима и која би обављала послове идентификације, односно утврђивања статуса жртве трговине људима са аспекта људских права, независно од кривичних поступака који се воде за ова кривична дела.

Концепт заштите жртава трговине људима који се остварује кроз функционисање Центра за заштиту жртава трговине људима по први пут одваја подршку жртвама трговине од санкционисања кривичног дела и сузбијања трговине људима, успостављајући тесну везу између система социјалне заштите, с једне стране, и МУП-а и правосуђа с друге, као кључних система државе који су одговорни за сузбијање трговине људима и свеобухватну подршку жртвама трговине људима.

Центар за заштиту жртава трговине људима је иновативна установа у систему социјалне заштите, јединствена по свом концепту, основана након доношења Уредбе о мрежи установа социјалне заштите („Службени гласник“ 16/2012 од 07.03.2012.г.), Одлуком Владе 13.04.2012. године, а почела је са радом 02.07.2012.године. Оснивање Центра био је логичан и одговоран потез државе у оквиру реформе система социјалне заштите, имајући у виду важећи Закон о социјалној заштити и иновације које је донео.

ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТУ ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

Центар за заштиту жртава трговине људима основан је као установа која се састоји од две организационе јединице: службе за координацију заштите жртава трговине људима и прихватилишта за жене жртве трговине људима.

Служба за координацију заштите жртава трговине људима функционише од 02.07.2012. године. Основни послови Службе су идентификација жртава трговине људима и координација заштите жртава трговине људима. Идентификација коју врши Служба односи се на утврђивање статуса жртве са аспекта угрожености људских права. Идентификација је полазна тачка у систему помоћи и заштите коју обезбеђује држава, ангажовањем системских ресурса, ресурса специјализованих организација цивилног

друштва и других учесника. Кроз послове координације Центар обједињује деловање свих релевантних актера у обезбеђивању подршке појединачној жртви. На вишем, глобалном нивоу, Центар иницира активности различитих система који би унапредили њихове капацитете у оквиру постојећих могућности, али и развојем иновативних активности и услуга, подршку и помоћ коју држава обезбеђује жртвама. Циљ подршке и помоћи је што је могуће успешнији опоравак жртве и њена интеграција у заједницу и породицу, односно изналажење оптималног животног аранжмана.

Прихватилиште за жене жртве трговине људима још увек није почело са радом. Основна тешкоћа је обезбеђење адекватног простора за рад прихватилишта, а потом и запошљавање особља. Министарство рада, запошљавања и социјалне политике чини напоре да у сарадњи са другим министарствима ускоро реши овај проблем. Прихватилиште је предвиђено за прихват жена са искуством трговине људима и девојака изнад 16 година, а такође и за ургентан прихват жртве, без обзира на стање трауматизације у коме се жртва налази у моменту откривања и смештаја. Овакво програмско опредељење прихватилишта изискује високе стандарде стручног рада и безбедносних мера које је потребно обезбедити.

Услуге и активности Центра за заштиту жртава трговине људима, односно ОЈ Службе, с обзиром на мандат Центра, доступне су 24 часа могућим корисницима. Центар/Служба има стално дежурног стручног радника и дежурни број телефона +381 63 610 590 путем кога се обезбеђује 24-орочасовна доступност услуга. Доступност услуга обезбеђује се у тесној сарадњи са центрима за социјални рад и службеницима полиције, као и специјализованим ОЦД у обезбеђењу смештаја за пунолетне жртве (женског пола). Актуелни недостатак адекватног канцеларијског простора онемогућава несметан поверљив разговор са жртвом у просторијама установе, те се контакти са корисницама/има обављају најчешће у просторијама полиције (које нису адекватне намени) или центара за социјални рад и код пружалаца услуге смештаја, при чему се ремети уобичајени радни ритам установа и не омогућава потребан амбијент за несметан рад са корисником/ком.

ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ ПРЕМА ГОДИШЊЕМ ПЛАНУ РАДА ЗА 2013. ГОДИНУ

Планом рада за 2013-у годину дефинисана су 3 општа циља рада установе за наведени временски период, са дефинисаним активностима:

Општи циљ 1- унапређење националног механизма заштите и сузбијања трговине људима координацијом и иницирањем активности

Општи циљ - унапређење система социјалне заштите за обезбеђивање услуга жртвама трговине људима развојем капацитета система и обезбеђивањем квалитетних и доступних услуга

Општи циљ 3 - унапређен квалитет рада Центра за заштиту жртава трговине људима јачањем унутрашњих ресурса и ширењем мреже сарадника и партнера

Важно је напоменути да су циљеви рада Центра дефинисани у складу са мандатом установе, система социјалне заштите и нацртом Националне стратегије превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава за 2013-2018-у годину. Како Стратегија још увек није усвојена, један део активности, које су планиране као активност Центра у Акционим планом за имплементацију

Стратегије за 2013-у годину није остварен. Ово се односи пре свега на активности на развоју механизма раног упозоравања и увођење савремених приступа у рад са жртвама и остваривању њихових права на националном нивоу.

Током 2013-е године рађено је са 239 корисника, а реализовано је 3067 појединачних активности.

ОСТВАРЕНОСТ РЕЗУЛТАТА У РЕАЛИЗАЦИЈИ ОПШТЕГ ЦИЉА 1- УНАПРЕЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗАШТИТЕ И СУЗБИЈАЊА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА КООРДИНАЦИЈОМ И ИНИЦИРАЊЕМ АКТИВНОСТИ

Иако је овај циљ дефинисан пре свега у односу на Стратегију, он је садржао и активности које нису нужно везане за национални ниво и саму Стратегију, као и активности које је требало реализовати на нивоу самог Центра. С тога је оствареност овог циља значајна и одвијала се посебно на пољу унапређења механизма координације и упућивања у смислу практичног рада на обезбеђивању подршке жртвама трговине људима.

Као један од резултата у оквиру овог циља остварено је унапређење ефикасности и благовременост друштвеног одговора на трговину људима, пре свега на националном нивоу, кроз развој механизма координације и сарадње на нивоу пружалаца услуга и релевантних институција система које учествују у процесу идентификације и подршке жртвама.

Оснивањем Центра за заштиту жртава трговине људима, дошло је до промена у функционисању постојећег механизма за координацију и упућивање жртава, који је дефинисан Споразумом о сарадњи између министарства унутрашњих послова, министарства финансија, министарства правде, министарства здравља, министарства просвете и министарства рада и социјалне политике у области борбе против трговине људима (закључен 12.11.2009. године). Операционализација споразума, која се односи на конкретне процесе и активности координације и упућивања прецизирана је анексом наведеног споразума: смернице за стандардне оперативне процедуре поступања са жртвама трговине људима. Како није било могуће реализовати активности на унапређењу Смерница кроз имплементацију Акционог плана за спровођење Стратегије, активности на унапређењу координације Центар је реализовао самостално, у оквиру дефинисања основних поступака у заштити корисника Центра. Основне активности биле су усмерене на дефинисање иновираног механизма координације, посебно у увођењу планирања и мониторинга рада на конкретном случају као основних средстава координације у конкретном случају. Радило се истовремено у два правца: на дефинисању интерних процедура и инструмената за координацију и на дефинисању екстерних процедура и поступака са кључним партнерима у оперативној подршци жртвама, са организацијама цивилног друштва¹ и полицијом.

Као конкретни исходи реализованих активности креирани су инструменти и механизми координације, који су делимично почели да се примењују током 2013-е године.

¹ У даљем тексту ОЦД

Од инструмената су дефинисани индивидуални план услуга, образац за мониторинг рада на случају и извештај пружаоца услуга о реализованим активностима и оствареним циљевима. Током 2013-е године примењивао се индивидуални план услуга, док се коришћење обрасца за мониторинг и извештај пружалаца услуге планира за почетак примене у идућој години. Дефинисани су и основни механизми координације: протокол о сарадњи, конференција случаја и састанак тима; сви механизми су се користили током 2013-е године. У току је рад на даљем прецизирању улога, одговорности и корака у координацији кроз месечне састанке Центра и ОЦД. За сада је креиран документ који се односи на основне принципе рада са жртвама и садржи дефинисана права жртава. У току је рад на дефинисању улога и одговорности у идентификацији. Склопљена су 2 протокола о сарадњи, са Домом здравља Вождовац и Центром за социјални рад Прибој. Кроз протокол са Домом здравља на Вождовцу дефинисана је процедура обезбеђења здравствене заштите корисница/ка који се налазе у Београду, а да при том немају здравствено осигурање београдског Завода за здравствену заштиту, или уопште некау регулисану здравствену заштиту. Са Центром за социјални рад протокол је склопљен због могућности обезбеђења смештаја жртава у сигурну кућу за жртве насиља у Прибоју.

С обзиром да је Центар републичка установа, развијена је добра сарадња, без склапања протокола, са установама социјалне заштите и полицијом, као и републичким тужилаштвом. Добра сарадња остварена је са Министарством иностраних послова, Министарством унутрашњих послова и Министарством рада, запошљавања и социјалне заштите. Као један од продуката ове сарадње унапређен је проток информација између институција система, остављају се директни контакти и договори о конкретним поступцима у вези појединачних случајева, а јављају се и идеје за могуће заједничке активности на јачању капацитета система.

На плану унапређења сарадње са суседним државама ради организације добровољног повратка жртава у земљу порекла, остварени су контакти и реализоване су заједничке активности са 3 државе у суседству, односно са 3 национална координатора. На републичком нивоу јасно су дефинисане улоге и одговорности Центра у регулисању добровољног повратка у земљу порекла жртава, у смислу да је Центар једина установа која координира добровољним повратком. Такође је дефинисана процедура организације добровољног повратка са списком документације коју је потребно прикупити/продуковати.

У погледу увођења савремених приступа у стручном раду и поштовању права жртава планиране активности су делимично реализоване.

Остварен је рад на унапређењу знања и вештина стручњака у социјалној заштити и другим системима кроз ангажовање на обуци стручњака запослених у Центру. По позиву, у својству тренера, директор Центра је учествовао као аутор и тренер у реализацији акредитованог програма обуке "Центар за социјални рад у заштити жртава трговине људима", а руководилац Службе за координацију заштите жртава трговине људима као тренер/аутор на тренинзима за обуку ромских медијаторки за рад са жртвама трговине људима и на тренинзима полицијских службеника.

У погледу реализације обуке за рад са жртвама сексуалне експлоатације и силовања, још увек се трага за релевантним стручњацима, са одговарајућом праксом и искуством, који би ову обуку могли да успешно креирају и реализују. Тренутно се настоји да се адекватни стручњаци пронађу ван Србије.

Унапређено је на подацима засновано закључивање и праћење појава у сузбијању трговине људима, што представља основ за унапређење развоја политика државе у области сузбијања трговине људима.

Један од значајних циљева, успостављање јединствених општих и специфичних националних индикатора за идентификацију жртава трговине људима, делимично је реализован у 2013-ој години. С обзиром да се ова активност реализује из донаторских/пројектних средстава, средства су, након свих спроведених процедура, одобрена крајем јесени 2013-е године, тако да је у новембру започето са реализацијом пројекта. Ради се о пројекту „Јачање системског партнерства у имплементацији Националне стратегије за борбу против трговине људима – компонента за јачање система идентификације и заштите жртава трговине људима“ који финансирају Развојни фонд ИОМ и Швајцарска агенција за развој и сарадњу (СДЦ), а реализују канцеларија ИОМ у Београду и Центар за заштиту жртава трговине људима. Планирани завршетак пројекта, када би се и усвојили национални индикатори је фебруар 2015-е године. Овим пројектом се истовремено оставрују и циљеви из специфичног циља 2, који се односе на усвајање специфичних индикатора у области социјалне заштите и индикатора које би користио Центар у процесу утврђивања статуса жртава трговине људима.

Успостављена је база података о жртвама трговине људима, односно информатички систем прикупљања и обраде података о жртвама трговине људима са свим релевантним подацима. У дефинисању елеманата базе учествовали су, у партиципативном процесу, представници ОЦД, МУП и центара за социјални рад, као и домаћи експерти у овој области, у завршној фази дефинисања структуре базе. Креиран је образац за процену, који је наменски предвиђен за електронски унос података, и којим су дефинисани сви кључни подаци за процену ситуације, стања, обележја трговине, потреба и ризика у раду са појединачном жртвом. Одељак о трговини људима је разређен до нивоа свих потребних података, док су други одељци, који се односе на личне снаге, породицу и средину за сада дефинисани на општијим категоријама. Степен општости података у овим областима који сада постоји је довољан за сагледавање кључних обележја жртава и њихове ситуације. У оквиру дефинисања података, креирани су и други обрасци који се налазе у систему и који омогућавају целовито вођење евиденције и документације: образац налаза и мишљења, службене белешке за покретање поступка, образац мониторинга, образац извештаја пружалаца услуга, регисар корисника, лист праћења, индивидуални план услуге, образац за затварање рада на случају. Систем је тренутно у фази почетног функционисања и отклањања препрека за успешно обављање свих функција. Систем је рађен по моделу отвореног система, тако да су могућа различита укрштања података, као и проширивање датотека.

ОСТВАРЕНOST РЕЗУЛТАТА У РЕАЛИЗАЦИЈИ ОПШТЕГ ЦИЉА 2: УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗА ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ УСЛУГА ЖРТВАМА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА РАЗВОЈЕМ КАПАЦИТЕТА СИСТЕМА И ОБЕЗБЕЂИВАЊЕМ КВАЛИТЕТНИХ И ДОСТУПНИХ УСЛУГА

Осим реализације наведеног пројекта који као исход има дефинисање и усвајање националних индикатора за препознавање и идентификацију жртава трговине људима, посебна пажња у остварењу овог циља посвећена је унапређењу квалитета услуга које Центар обезбеђује жртвама трговине људима и унапређењу идентификације.

Унапређен је процес идентификације, пре свега кроз дефинисање поступка идентификације у Центру, а потом и развојем сарадње и партнерстава са другим учесницима у процесу.

Идентификација се у Центру спроводи кроз стручни поступак процене као метода рада у социјалној заштити, што је новина у области идентификације у Србији, али и шире. Ово је захтевало дефинисање самог поступка процене, с обзиром на специфичност трговине људима, као и разграничење улога и одговорности свих учесника у овом процесу. Додељивање статуса жртве трговине људима које је у надлежности Центра базирано је на поштовању људских права жртава, односно на идентификацији жртве без обзира да ли је утврђено постојање кривичног дела трговине људима или не. Овакав начин утврђивања статуса захтевао је дефинисање специфичних поступака, процедура и начина рада са жртвама од момента пријављивања могуће жртве Центру. Методолошко дефинисање идентификације као заокруженог поступка додељивања статуса у Центру је још увек у току. За сада су донете две процедуре: процедура за утврђивање приоритета реаговања и процедура поступка идентификације. Такође су дефинисане врсте предмета у Центру, документација у складу са предметом, начин на који се предмет покреће и завршава, започето је дефинисањем структурираних питања за идентификацију жртава, у складу са обележјима експлоатације и узрастом жртве. Креиран је општи полуструктурирани интервју који је у складу са обрасцем процене. У току је доношење интерне процедуре о начину кретања предмета у Центру и отправци писаних докумената.

У току је рад на разумевању прелиминарне идентификације и усаглашавању процедура за учешће ОЦД у прелиминарној идентификацији. Ради се о партиципативном процесу пре свега са ОЦД, који се остварује на редовним месечним састанцима. Учешће у идентификацији државних система регулише се без већих тешкоћа, директним контактима са установама на територији на којој се обавља идентификација.

Подаци о реализованим активностима и пословима центра на идентификацији дати су у одељку 3, "остварене активности у непосредном раду са корисницима".

Циљ који се односи на унапређење капацитета установа и пружалаца услуга за унапређење квалитета услуга које обезбеђују жртвама трговине је делимично остварен.

Активности на унапређењу капацитета центара за социјални рад реализоване су током целе године. Центрима за социјални рад обезбеђиване су консултације у појединачним случајевима, у укупно 17 случаја, када је центру била потребна подршка у заузимању става о ситуацији корисника у погледу трговине људима. У свим случајевима подршке жртвама у којима је учествовао центар за социјални рад, кроз заједнички рад на случају обезбеђивана је стручна подршка, како у погледу рада везаног за ситуацију трговине људима, тако и у погледу примене старатељске заштите и других мера у оквиру редовне делатности центра, када су у питању жртве трговине људима. Консултације су углавном реализоване телефоном и на терену.

Ради унапређења компетенција стручњака у социјалној заштити и ОЦД креиране су и реализоване 2 једнодневне радионице: Планирање у раду са жртвама трговине људима и Услуга смештаја у прихватилиште као могући вид подршке жртвама трговине људима. На обе радионице присуствовало је по 20 стручњака.

Током године континуирано се, кроз састанке и индивидуалне сусрете са руководећим особљем у ОЦД, радило на приближавању актуелне ситуације у социјалној заштити и разумевању постепене промене улоге ОЦД сектора у обезбеђивању услуга жртвама трговине људима. Реализоване теме рада су биле: стандарди квалитета у систему социјалне заштите, процес лиценцирања, ОЦД као пружалац услуга. Рад на овом пољу активности се наставља и у идућој години. Одржано је 7 састанака и обављено низ одговарајућих разговора са руководиоцима и другим ангажованим особљем ОЦД.

Унапређена је заштита и доступност квалитетних услуга које жртвама трговине људима обезбеђује Центар кроз реализацију стручног поступка процене и применом креираних механизма и инструмената координације и мониторинга. Детаљан опис активности дат је у одељку 3 - "остварене активности у непосредном раду са корисницима".

Унапређена је информисаност стручне и шире јавности о феномену трговине људима. Посебно значајна активност на овом пољу је функционисање сајта Центра, који функционише од 2012. Године. На сајту је крајем јуна отворена и старница на енглеском језику, након чега је регистровано значајно повећање посећености сајта.

Сајт је редовно ажуриран, а попуњавање сајта реализовано је интерним ресурсима Центра. Посета Центра је током 2013. године прогресивно расла из месеца у месец. Највишу посећеност сајт је достигао у новембру месецу са 1.774 посете током тог месеца. Укупно у 2013. години сајт је посећен 6.527 пута, а укупно је отворено 27.510 страница сајта. Неке кључне речи преко којих посетиоци проналазе сајт Центра су: „Центар за заштиту жртава трговине људима“, „трговина људима“, „жртве криминалитета“, „статистика трговине људима 2013“, „фазе трговине људима“, „закон о јавном реду и миру“, „кривични законик“, „two sisters in human trafficking movie“ и др...

Крајем године одштампано је и дистрибуирано 300 плаката и 1000 лифлета. Плакат се односи на рад Центра и има видно истакнут дежурни број Службе који омогућава 24-очасовну доступност услуга Центра. Лифлет је продукт заједничког рада Центра и ОЦД АСТРА, АТИНА и ЦИМ, и садржи информације о услугама које ове организације обезбеђују и самом феномену трговине људима.

Током године остварена је сарадња са медијима, тако да су јавности биле доступне информације о раду Центра и трговини људима:

- емисија од А-Ш Студија 6
- Емисија РТС о трговини људима
- ТВ Пинк
- Нови телеграф "трговина људима: жртве пребијају, изгладњују и терају на секс"
- Танјуг
- Bedrudingusic.wordpress.com – интервју директора
- Vieriprstom.wordpress.com – "жртве трговине људима: рудник људских душа"

Спецификација услуге Прихватилишта за жртве трговине људима није сачињена. С обзиром да нису створени просторни и други услови за успостављање услуге прихватилишта, ова активност је одложена за наредни период.

ОСТВАРЕНОСТ РЕЗУЛТАТА У РЕАЛИЗАЦИЈИ ОПШТЕГ ЦИЉА 3 - УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ РАДА ЦЕНТРА ЗА ЗАШТИТУ ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА ЈАЧАЊЕМ УНУТРАШЊИХ РЕСУРСА И ШИРЕЊЕМ МРЕЖЕ САРАДНИКА И ПАРТНЕРА

Успостављен систем сутрчног усавршавања запослених.

У оквиру овог циља као једна од основних активности било је предвиђено доношење интерног аката који ће уређивати стручно усавршавање запослених. Овај акт би пратио и одговарајући план усавршавања. Имајући у виду да у оквиру система социјалне заштите није донет системски акт који уређује ово питање, а који прати и план усавршавања, а на које би се наслањао интерни акт Центра, ова активност остала је нереализована.

Унапређени су професионални капацитети стручњака Центра за обављање редовне делатности.

Центар за заштиту жртава трговине људима тренутно запошљава 10 радника, и то: директора, секретара, шефа рачуноводства, административно-техничког радника, возача и 5 радника у Служби за координацију заштите жртава трговине људима (4 стручна радника на основним стручним пословима социјалне заштите и руководиоца Службе).

Центар је прва установа у систему социјалне заштите чији су сви запослени стручни радници добили лиценце за обављање стручних послова у социјалној заштити. Лиценцу за обављање основних стручних послова у социјалној заштити добили су сви стручни радници Службе -1 психолог, 1 социјални радник и 2 специјална педагога), лиценцу за обављање супервизијских послова и лиценцу за обављање основних стручних послова у социјалној заштити добила су 2 радника, а лиценцу за обављање правних послова у социјалној заштити добио је правник Центра. Сви стручни радници у претходном периоду су завршили релевантне обуке за рад са жртвама трговине људима.

Развоју кадрова, односно стручном оспособљавању кроз различите видове обуке поклања се посебна пажња. У овој години, запослени у Центру завршили су следеће обуке и учествовали су у стручним скуповима:

1. Акредитована обука "Обука правника у центрима за социјални рад" – правник Центра;
2. Акредитована обука "Знања и вештине за вођење случаја у центрима за социјални рад" – 1 стручни радник;
3. Обука са провером знања "Скала за процену интензитета подршке" – успешно завршило 7 стручњака;
4. Међународни стручни скуп без провере знања: Размена знања и искустава у социјалној заштити –примери добре праксе – 4 стручна радника.

Некатегорисане обуке (обуке које релаизатори обуке нису пријавили Комори социјалне заштите):

5. Примери најбоље праксе у поступању правосудних органа у предметима породичног насиља - 6 запослених;

6. Правна помоћ за жртве трговине људима;
7. Електронска пријава
8. Саветовање за јавне набавке
9. Social Dimensions of Human Trafficking in the Western Balkans

Такође се ради на унапређењу знања интерним обукама, које се реализују у виду тематских дискусија, краћих обрада одређене темеа и ализом случаја. Тематске дискусије реализоване су са циљем уједначавања приступа деци жртвама трговине људима (4 дискусије) и успостављања јединствене класификације и разумевања видова експлоатације жртава трговине људима (3 дискусије), а један скуп је био посвећен информисању колега о пракси САД у идентификацији и подршци жртвама, после реализоване студијске посете САД. Обрађена је тема "психосоцијални развој детета", а анализа случаја реализована је у 15 случајева. Прикупљена је доступна литература и сачињена електронска библиотека са преко 50 наслова, која је доступна свим запосленим.

Установа је функционисала само са једном организационом јединицом у просторијама Геронтолошког центра Београд током целе 2013. године. Иако су уложени значајни напори да се првобитно одређени објекат (од стране Дирекције за управљање привремено одузетом имовином стеченом криминалом) стави у функцију Центра – то се није реализовало због административних проблема везаних за судски поступак. Међутим, крајем године започете су активности за одређивање новог објекта.

Центар за сада располаже основном опремом за реализацију активности – рачунарска опрема обезбеђена је из донације Међународне организације за миграције (ИОМ), а средствима из буџета купљено је једно возило, марке Форд Фокус. Намештај и друга опрема су неадекватни.

Унапређен систем заштите права и обавеза Центра, запослених и спољних сарадника континуираним праћењем позитивно правних прописа, унапређивањем, усклађивањем и доношењем нових општих и појединачних аката

Као континуирана активност током 2013. године у оквиру овог задатка: вршено је стално праћење позитивно правних прописа, општи акти Центра су унапређени имајући у виду да је усвојен план интегритета установе с обзиром на обавезе према одредбама Закона о агенцији за борбу против корупције. У оквиру овог задатка спроведени су поступци јавне набавке аутомобила и нафтних деривата- безоловни бензин. Крајем године спроведен је и конкурс за избор директора.

РЕАЛИЗОВАНЕ АКТИВНОСТИ У НЕПОСРЕДНОМ РАДУ СА КОРИСНИЦИМА

Активности на обезбеђивању подршке корисницима одвијале су се кроз рад на идентификацији, планирању и координацији подршке, у оквиру дефинисаних предмета.

У 2013-ој години, на пословима идентификације и обезбеђивања директне подршке и асиситенцији корисницима /има рад се одвијао на 354 предмета. Структура предмета дата је у табели 1.

Табела 1. Структура предмета

Врста предмета	Број предмета
Процена ради идентификације	152
Процена потреба и стања	50
Поновна идентификација	2
План услуга	141
Остало	9
УКУПНО	354

ИДЕНТИФИКАЦИЈА

Центар за заштиту жртава трговине људима процес идентификације започиње на основу прелиминарне идентификације или препознавања могућих жртава трговине људима коју обављају други системи или грађани. У 2013. години Центру су поднете 132 пријаве за утврђивање статуса жртава трговине људима. У табели 2 дат је приказ структуре подносиоца захтева према броју пријава.

Највећи број пријава, односно препознавања могућих жртава трговине и даље реализује полиција, која их је поднела 96 (73% од укупног броја пријава). Иако је систем социјалне заштите поднео само 27 пријава (21% од укупног броја пријава), ово је знатно већи број препознавања могућих жртава од стране овог система у односу на ранији период. Ово упућује на повећану осетљивост система социјалне заштите за препознавање могућих жртава трговине људима, и то посебно код деце, односно малолетних лица.

Табела 2. Структура установа и оргнизација које су покренуле процес идентификације

Подносиоц пријаве	Број пријава
Министарство унутрашњих послова	96
Систем социјалне заштите	27
Организације цивилног друштва	8
Више јавно тужилаштво	1
УКУПНО	132

У оквиру МУП-а, пријаве су поднете од стране полицијских управа, Одељења или Одсека за странце, илегалне миграције и сузбијање трговине људима, станица граничне полиције, пограничне полиције или из Одсека за сузбијање илегалних миграција и трговине људима при Управи граничне полиције.

У систему социјалне заштите пријаве су поднели центри за социјални рад из Ковина, Лознице, Краљева, Суботице, Зрењанина, Барајева, Алексинца, Смедерева и Новог Сада; затим Завод за васпитање деце и омладине Београд, ОЈ Прихваталиште, Центар за заштиту одојчади, деце и омладине Београд, као и сам Центар за заштиту жртава трговине људима који је у оквиру рада на конкретним случајевима дошао до сазнања о новим могућим жртавама трговине. У табели 2 као пријаве из система социјалне заштите приказане су и пријаве које су поднели грађани директно Центру (1 лична пријава, 1 пријава члана породице и 1 пријава старатеља).

Организације цивилног друштва поднеле су укупно 8 пријава, и то две пријаве поднете су од стране међународне организације (УНХЦР), 4 пријаве од старне ОЦД АСТРА и 2 пријаве од стране Центра за интеграцију младих.

Значајно је и да је 1 пријава стигла од стране Вишег јавног тужилаштва.

Иако је и даље највећи ниво препознавања жртава трговине људима у оквиру полиције, значајно је повећање осетљивости система социјалне заштите. С друге стране, мали број препознавања могућих жртава трговине људима од стране организација цивилног друштва отвара питање разлога за овакво стање, с обзиром на значај који деловање ОЦД има на пољу откривања могућих жртава и сензибилизације система за њихово препознавање.

Током 2013-е године примљено је 176 пријава, на основу којих је покренут процес процене ради идентификације. Резултати процене приказани су у табели 3.

Табела 3. Приказ начина решавања поднетих пријава за идентификацију

Резултати процене	Број
Идентификована жртва трговине људима	92
Не ради се о жртви трговине људима	43
Није могуће успоставити контакт	19
Пријава није у надлежности ЦЗТЛБ	3
Процена у току	19
УКУПНО	176

Процена ради идентификације започета је на основу 154 пријаве (важно је напоменути да се у 2 случаја ради о процени ради идентификације код већ идентификоване жртве – поновљена виктимизација), док у 22 пријаве није било могуће обавити идентификацију (корисник није доступан, 3 пријаве нису биле у надлежности Центра). Завршена је идентификација у 135 случаја, од чега је 121 предмет завршен у року, што чини 87% укупно завршених предмета идентификације (само за 3% мање од планираног). Рок за окончање идентификације је 3 месеца од пријема пријаве (у складу са интерном процедуром која је усаглашена са предлогом рока у нацрту минималних стандарда заштите жртава трговине људима). У наредну годину пренето је 19 предмета, који су још увек у року. Дефинисане су интерне процедуре за одређивање степена хитности реаговања и спровођења идентификације у првом квартлу 2013-е године, које су у потпуности поштоване током обављања идентификације. Ове активности омогућиле су ефикаснији рад на идентификацији и бољу заштиту жртава (активности планиране у специфичном циљу 2.1., унапређење процеса идентификације жртава трговине људима развојем специфичних индикатора за идентификацију у систему социјалне заштите и унапређењем механизма

идентификације). О унапређењу идентификације сведочи и извештај ГРЕТА експерата у којем стоји да је у Републици Србији значајно дошло до унапређења идентификације жртава трговине људима од успостављања Центра.

Издазак на терен по примљеној пријави одвијао се по хитном поступку (у року од 24 сата), редован (у року од недељу дана) и у одложеном периоду (од недељу дана до 3 месеца). Одлагање процене повезано је са обезбеђењем доступности могуће жртве трговине људима. Структура предмета према критеријуму хитности реаговања дата је у табели 4.

Табела 4. Структура предмета у поступку идентификације с обзиром на хитност реаговања

Идентификација	Број предмета
Хитна идентификација – издазак на терен у року од 24 сата	21
Редовна идентификација – издазак на терен у року од недељу дана	81
Одложена идентификација	52
УКУПНО	154

Идентификација је стручни процес процене потреба и стања, као и животних околности корисника/ка у коме се додељује статус жртве и препознају кључне потребе корисника/ка, као и потребне услуге и потребна подршка.

У процени ради идентификације у свим случајевима учествовали су и други системи, пре свега полиција и центри за социјални рад, кроз директну комуникацију и размену информација писаним путем. У мањем броју случајева у процени су учествовале ОЦД (17 случајева), и то углавном у случајевима које су оне пријавиле (8 пријава у 2013-ој, и 9 пријава из претходне године). У 2 случаја укључен је и систем здравства.

Идентификација и подршка су обезбеђене у року од 24 сата кроз хитни издазак на терен у року од 24 сата, или најкасније у року од недељу дана од пријаве, када се процени да ситуација у којој се жртва налази не изискује неодложано реаговање.

ПЛАНИРАЊЕ

Планови услуга сачињени су за 116 корисника. За 15 корисника сачињени су нови планови услуга након истека рока за реализацију плана. У односу на планирани број од 180 индивидуалних планова услуга у 2013-ој години, остварено је 78% од планираног броја.

Пракса израде индивидуалних планова услуга мењала се током године, у правцу смањења броја потребних састанака ради израде планова. Од појачане потребе за личним учешћем на састанку ради израде плана, постепено се прешло на комуникацију путем мејла и телефона. Сматрамо да је разлог томе појачано поверење између партнерских организација и економичан приступ планирању. Наиме, одржавање састанака за израду сваког плана, чији је поновни преглед планиран на 3 или 6 месеци (због интензитета потребне подршке), захтевао би ресурсе које Центар у овом моменту, као ни партнерске организације, није могао да обезбеди. Значајан фактор је и велики број корисника ван Београда, што захтева додатно ангажовање возила (Центар располаже само једним возилом и возачем). Из тих разлога један део планова је рађен кроз консултативни процес мејлом и телефоном. Значајно је да је у реализацији планова повећан удео институција система, пре свега центара за социјални рад, који су укључени у свим случајевима деце (и кључни су носиоци плана), а код одраслих корисника/ка центри су заступљени у 75% случајева.

УКЉУЧИВАЊЕ ОЦД

ОЦД су укључене у 107 случајева, односно планова услуга, као партнери. Овај број корисница/ка претежно обухвата кориснице/ке којима се подршка обезбеђује из претходне године (2012 године). Од укупног броја идентификованих жртава у 2013-ој години (92) на програме подршке ОЦД упућено је 18 жртава, што износи 20% идентификованих жртава. У односу на укупан број жртава које су користиле програма подршке ОЦД, затупљеност жртава које су идентификоване у 2013-ој години износи 17%. Међу упућеним жртвама идентификованим 2013-е године, у 11 случајева се ради о пунолетним жртвама (што износи 23% од броја идентификованих пунолетних жртава), а у 7 о малолетним (16% броја идентификованих малолетних жртава). Мора се напоменути да су значајни фактори упућивања на програме подршке ОЦД у 2013-ој години: узраст жртава (велики број малолетних жртава којима је подршка обезбеђена у оквиру институција система), повећано ангажовање ресурса система на обезбеђивању подршке и недостатак адекватних специфичних програма подршке у ОЦД. Један број малолетних жртава, старости изнад 16 година (4 жртве) упућен је на подршку у оквиру Привремене куће АТИНА, а 1 на програм АСТРЕ (жртва се налази у породици и нису потребне услуге из система социјалне заштите).

Сви планови услуга сачињени су са макар једним партнером у реализацији плана, што сматрамо значајним успехом. Одржано је 12 конференција случаја (60% планираних) и 107 састанака тимова.

Координација ради укључивања других система у подршку жртвама, пре свега здравства и образовања, одвијала се у складу са потребама корисница/ка, и обезбеђена је у 70 случајева, што је за 51% више од планираног.

НЕПОСРЕДНО ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ УСЛУГА

Непосредно обезбеђивање услуга корисницама/има реализовано је током процеса идентификације и касније, кроз континуирану подршку.

Непосредна помоћ и подршка током идентификације односила се пре свега на обезбеђивање основних животних потреба, обезбеђење неопходних лекова, обезбеђење смештаја, саветодавно деловање на релативизацији и нормализацији актуелног стања, информисање о ситуацији, правима и могућим пружаоцима подршке, охрабривање, превоз до куће, успостављање контаката са породицом и другим пружаоцима услуга непосредно након идентификације.

Подршка током идентификације обезбеђује се свим особама за које је процењено након добијања првих информација да постоји могућност да се ради о могућим жртвама трговине људима. Подршка је обезбеђена свим идентификованим жртвама (92), а и свим особама за које није утврђен статус жртве током идентификације (43), за време трајање процеса идентификације.

Преводац је током идентификације ангажован у 6 случајева, док су стручни радници Центра обављали идентификациони интервју на енглеском језику у 3 случаја.

Потреба за ангажовањем терапеута у 2013-ој години је била значајно мања од планиране. Психотерапеути су ангажовани у 14 случајева. Када су у питању деца, није било потребе за посебним ангажовањем психотерапеута у већини случајева јер је ова врста подршке већ обезбеђена у склопу услуге смештаја или кроз ресурсе центара за социјални рад. У неким случајевима, иако је препознато да је потребно ангажовање психотерапеута, кориснице су одбиле сарадњу.

Адвокат је ангажован за заступање 37 корисница/ка у 15 судских поступака. За ове послове ангажовано је 9 адвоката. Ово је незнатно мањи број корисника у односу на планиране кориснике којима ће бити потребно ангажовање адвоката (40), и износи 92% испуњености плана. У 2013 години наведеним ангажовањем адвоката покривени су сви поступци против учиниоца кривичних дела за идентификоване жртве које су на евиденцији Центра. Током 2013-е године МУП је поднео 30 кривичних пријава против осумњичених за извршење кривичног дела трговине људима. Ових 30 пријава поднето је на основу полицијске истраге у којој је за 45 особа утврђено да су могуће жртве кривичног дела трговине људима.

Институт за судску медицину био је укључен у 3 случаја, значајно мање од планираног, али у складу са потребама жртава.

Током непосредног рада са корисницама/има реализоване конкретне активности у идентификацији, подршци и координацији дате су табелама 5,6 и 7. **Укупно је реализовано 3067² различитих појединачних активности.**

Табела 5. Реализовани стручни поступци током идентификације и подршке корисницама/има

Стручни поступак	Број активности
Идентификациони интервју	184
Процена потреба и стања	216
Сачињавање извештаја на основу процене	216
Сачињавање налаза и мишљења	37
Сачињавање скраћеног налаза и мишљења /информације потребне МУП-у	12
Информисање о правима, кривичном делу и судским поступцима	72
Информисање о могућим видовима подршке и пружаоцима услуге	61
Саветодавно усмеравање и оснаживање за превазилажење искуства трговине	392
Преговарње са корисницима са циљем израде индивидуалног плана услуга , прихватања подршке и преузимања личне одговорности за део активности	129
Подршка у очувању и унапређењу породичних односа	65
Оснаживање жртве за учешће у судском поступку	62
Подршка у успостављању контаката са децом и породицом	13
Консултативна подршка центру за социјални рад	87
Писање тужби и других поднесака	5
УКУПНО	1551

Табела 6. Активности координације

² У табелама 5,6 и 7 дат је приказ појединачних активности, односно број колико пута је једна активност реализована (рецимо, плаћање интернета, значи да је интернет плаћен 6х, односно за 6 месеци; или оснаживање жртве за учешће у судском поступку значи да је обављено 62 разговора са овим циљем)

Активности координације	Број активности
Комуникација са МУП-ом и тужилаштвом у процесу идентификације и судском поступку	45
Организација конференције случаја	12
Организација састанака тимова	31
Фацилитација састанака тимова и конференције случаја	25
Израда индивидуалних планова услуга	141
Мониторинг реализације/остварења плана од стране корисника/телефонски и директни контакт	95
Мониторинг реализације /остварења плана од стране партнера/телефонски и директни контакт	138
Преговарање са партнерским организацијама и институцијама ради остваривања права к.	103
Дописи и контакти ради остваривања права корисника	471
Евалуација плана /анализа ситуације, анализа извештаја и документације/	25
УКУПНО	1086

Табела 7. Друге активности директне подршке жртви

Директна подршка	Број активности
Превоз жртве ³	97
Регулисање хуманитарног боравка	5
Присуствовање суђењу	37
Теренска посета/кућна посета	150
Асистенција при смештају корисника	27
Асистенција при остављању здравствене заштите	7
Ангажовање адвоката за заступање жртве у судском поступку	9
Ангажовање психотерапеута и других помагача ради постизања психолошке стабилности	6
Ангажовање преводиоца	2
Подршка у регулисању грађанско-правног статуса	52
Пакети помоћи (храна, хигијена)	23
Куповина гардеробе /одећа, обућа/	4
Набавка књига	2
Куповина кућне опреме	2
Набавка огрева/дрва	2
Плаћање интернета	6
Плаћање смештаја	2
Медицинске услуге	4
УКУПНО	430

СТАРАТЕЉСКА ЗАШТИТА И ОБЕЗБЕЂЕЊЕ СМЕШТАЈА

³ Превоз жртава у 2013 години обухватио је: куповину авио карата за 3 кориснице, куповину аутобуских карата за 2 кориснице, превоз колима на територији Србије укупно 172 пута

Иако Центар за заштиту жртава трговине људима не реализује меру старатељске заштите и упућивања на услуге смештаја, сматрамо важним да дамо приказ активности и жртава које су обухваћене применом овог института и услуге, с обзиром на њихов значај у заштити интереса и права жртава.

Старатељска заштита

Примена старатељске заштите у заштити жртава трговине људима, поготову деце, представља једну од области заштите жртава трговине људима у којој је важно радити на унапређењу и благовремености примене. Током године било је више случајева у којима је примена ове мере била отежана различитим разумевањем стручњака центара за социјални рад о потребним предусловима за њену примену, услед чега је заштита жртава, а поготову деце, била неблаговремена и неадекватна. У једном броју случајева примена мере реализована је на иницијативу Центра.

Старатељском заштитом у 2013. години обухваћене су само малолетне жртве трговине људима до децембра месеца, када је за 1-у пунолетну жртву женског пола покренут поступак за лишење пословне способности и реализована је мера привременог старатељства. Укупан број лица обухваћених старатељском заштитом износи 33, од чега је 32 детета и 1 млада особа женског пола.

Табела 8. Структура малолетних жртава трговине у односу на пол и примењену меру старатељске заштите

	М	Ж	УКУПНО
Старатељство	6	16	22
Привремено старатељство	0	10	10
УКУПНО	6	26	32

Обезбеђење смештаја

Смештај корисника реализован је у установама социјалне заштите, смештајним капацитетима ОЦД и у алтернативном⁴ смештају. У свим случајевима смештаја Центар је био укључен у само доношење одлуке о смештају и њену реализацију, било у виду иницијатора или асистенције центру за социјални рад током реализације смештаја у хранитељску породицу или установу. Укупан број лица којима је обезбеђен смештај је 40, од чега је 4 корисника имало по један или више премештаја током године. На смештају се налазило 29 деце и 11 пунолетних корисника. На крају године различите врсте смештаја користи 19 корисника, а за 21 корисника/цу је престао смештај. Од овог броја, 16 корисника налази се на смештају у институционалним смештајним капацитетима, док је за 3 корисника смештај обезбеђен на друге начине (табела 9).

Табела 9. Приказ корисника на смештају на дан 31.12.2013. године у односу на врсту смештаја, установу обезбеђења смештаја, узраст и пол

	Малолетни	Пунолетни	УКУПНО
--	-----------	-----------	--------

⁴ Алтернативни смештај подразумева смештај мимо породичног смештаја и смештаја у установу социјалне заштите, који се оставрује закупом стана за конкретну жртву у одређеном временском периоду, до њеног економског осмаостаљивања, у безбедним условима за живот жртве у заједници

	М	Ж	М	Ж	
Породични смештај	0	2	0	0	2
Завод за васпитање деце и омладине Београд, ОЈ прихватилиште	0	1	0	0	1
Завод за васпитање деце и омладине Књажевац	1	1	0	0	2
Дом за децу без родитељског старања Бела Црква	0	1	0	0	1
Дом за децу без родитељског старања Сомбор	0	1	0	0	1
Прихватилиште за децу жртве породичног насиља /ЦСР Нови Сад	4	0	0	0	4
ВПД Крушевац	0	1	0	0	1
Центар за заштиту одојчади, деце и омладине, Београд	1	2	0	0	3
Привремена кућа НВО АТИНА	0	0	0	1	1
Прихватна станица за одрасле	0	0	0	1	1
Објекат за избегла и расељена лица	0	0	0	1	1
Алтернативни смештај	0	0	0	1	1
УКУПНО	6	10	0	3	19

Једна жртва трговине људима којој је становање обезбеђено у бившем комплексу избегличког насеља, где је добила на коришћење један објекат, има минимум услова за безбедно становање у наведеном објекту. Тренутно се ради на изналажењу начина да се објекат оспособи за боље услове становања.

Табела 10. Структура малолетних корисница/ка који су користили услугу смештаја током 2013 године према пружаоцу услуге

Установа/пужалац услуге	Дечаки	Девојчице	УКУПНО
Породични смештај		2	2
Завод за васпитање деце и омладине Београд, ОЈ прихватилиште		9	9
Завод за васпитање деце и омладине Књажевац	1	2	3
Дом за децу без родитељског старања Бела Црква		1	1
Дом за децу без родитељског старања Сомбор		2	2
Прихватилиште за децу жртве породичног насиља /ЦСР Нови Сад	4		4
ВПД Крушевац		1	1
Центар за заштиту одојчади, деце и омладине, Београд	1	2	3
Привремена кућа НВО АТИНА		4 ⁵	4
УКУПНО	6	23	29

Промене облика смештаја биле су чешће код пунолетних корисника. Један корисник (мушкарац) је променио неколико пружалаца услуге, и сада станује самостално и сам себи обезбеђује егзистенцију и стан.

Табела 11. Број пунолетних лица која су користила различите видове смештаја према врсти смештаја и пружаоцу услуга

⁵ Ради се о девојчицама старости преко 16 година

Установа/пужалац услуге	Мушкарци	Жене
Дом за одрасла инвалидна лица Дољевац ⁶	1	
Прихватилиште за жртве насиља при ЦСР Зрењанин ⁷		2
Геронтолошки центар Београд	1	
Привремена кућа НВО АТИНА ⁸		8
Обејкат –избегличко насеље		1
Алтернативни смештај/плаћање стана ⁹		2
Хотел Славија	1	
УКУПНО	3	13

Табела 12. Структура разлога за престанак смештаја

Разлог престака смештаја	Малолетни	Пунолетни	УКУПНО
Повратак у породицу	5		5
Осамостаљивање		5	5
Самовољно напуштање смештаја	1	5	6
Добровољни повратак у земљу порекла		2	2
Престанак смештаја ради дуготрајног лечења		1	1
Прелазак на алтернативни смештај		2	2
Прекршена правила понашања код пружаоца услуга		1	1
УКУПНО	6	16	22

ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТУ
ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

⁶ Корисник који је користио услугу смештаја у ову установу, пре тога је краткотрајно био смештен у Геронтолошки центар Београд и хотел Славија

⁷ Једна корисница је у прихватилиште прешла из Привремене куће ОЦД АТИНА

⁸ 1 корисница је након престанка коришћења услуге смештаја у Привремену кућу користила услугу смештаја у Прихватилишту за жртве породичног насиља при ЦСР Зрењанин, које има дефинисану циљну групу жртве трговине људима

⁹ обе кориснице су претходно биле на смештају у Привременој кући ОЦД АТИНА

ПОДАЦИ О КОРИСНИЦИМА

Корисници Центра за заштиту жртава трговине људима су жртве трговине људима, без обзира на узраст, пол, држављанство и националну припадност, односно сва лица за која постоји оправдана сумња да јесу или могу постати жртве трговине људима.

УКУПАН БРОЈ КОРИСНИКА И ЊИХОВА СТАРОСНА И РОДНА СТРУКТУРА

Током 2013. године Центар је радио са укупно 239 корисника, а 31.12. 2013. године на активној евиденцији било је 136 корисника. Старосна и родна структура корисника током 2013. године, закључно са 31.12.2013. године приказана је у Табели 13.

Табела 13. Укупан број корисника који су уписани у регистар установе у периоду 01.01.2013.-31.12.2013. године, са приказом корисника који су на активној евиденцији на дан 31.12.2013., у односу на узраст, односно старосну доб

Узраст/старосна доб	Укупан број евидентираних корисника 01.01.2013.-31.12.2013.			Број активних корисника на дан 31.12.2013.		
	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно
Деца (0-17)	27	82	109	11	50	61
Млади (18-25)	9	71	80	6	35	41
Одрасли (26-64)	21	29	50	16	18	34
УКУПНО	57	182	239	33	103	136

Од укупно 239 корисника са којима је Центар радио током 2013. године, у 185 случајева се ради о новоевидентираним корисницима, док је 54 корисника „пренето“¹⁰ из 2012-е године.

Приликом тумачења броја новоевидентираних корисника важно је имати у виду да Центар није правни наследник претходне Службе, тако да су корисници Службе којима је и даље била потребна заштита морали бити поново евидентирани. Таквих новоевидентираних корисника, код којих је био потврђен већ додељен статус од стране „старе“ Службе, тако што је на основу поновне процене утврђено да им је и даље потребна подршка било је 50, што чини 27% новоидентификованих корисника, док је код 135 корисника први пут утврђен статус жртве.

На крају године, насивизирано је укупно 103 предмета корисника, а у наредној години рад се наставља са 136 корисника.

ДРЖАВЉАНСТВО

Корисници са којима је рађено у 2013-ој години су пре свега држављани републике Србије – 226. Страних држављана, који су били на евиденцији Центра било је укупно 13, а потичу из следећих држава: Сирија (1), Македонија (1), Норвешка (1), Хрватска (2), Куба (2), Албанија (1), Сомалија (1), Молдавија (1) и Француска (1), и 2 особе без држављанства (радило се о особама које су живе у Црној Гори а да нису имале регулисано држављанство).

¹⁰ Ови корисници користили су услуге током 2012-е године и наставили су да их користе и 2013-е године.

Осим ових 13 страних држављана, пријаве са сумњом да се ради о трговини биле су поднете за 2 особе из Авганистана, али су оне напустили територију Србије одмах након пријаве, тако да контакт није успостављен и нису укључене у евиденцију корисника.

Од 13 страних држављана који су имали статус корисника, укупно је њих 5 током 2013. године имало статус жртве трговине људима. Од овог броја 4 жртве идентификоване су у 2013-ој години: 2 особе из Сирије и Македоније и 2 лица без држављанства. Једна жртва је идентификована 2012. године, а у 2013. години јој је обезбеђивана подршка у складу са индивидуалним планом услуга (особа пореклом из Молдавије). Једна страна држављанка је још у процесу идентификације (Француска).

Међу идентификованим жртвама у 2013. години 88 жртава поседује држављанство Републике Србије, а 4 жртве су страни држављани (једна жртва поседује држављанство Сирије и једна Македоније, а 2 жртве су без држављанства). На основу ових података, очито је да Србија постаје у већој мери земља порекла жртава, а у мањој мери земља дестинације жртава, што ранијих година није био случај.

ПОДАЦИ О ИДЕНТИФИКОВАНИМ ЖРТВАМА У 2013-ОЈ ГОДИНИ

У 2013. години идентификоване су 92 жртве трговине људима, од чега је 45 малолетних жртава и 47 пунолетних. У односу на претходну годину, број идентификованих жртава трговине људима је повећан за 14%. При том је број пунолетних жртава скоро идентичан (47 жртава ове године у односу на 46 прошле године), док је до повећања идентификације дошло код малолетних жртава трговине људима, и то за 27% (45 малолетних жртава ове године наспрам 33 у претходној години). Од 92 жртве трговине које су идентификоване, полиција је поднела кривичне пријаве против починиоца кривичног дела у случају 30 жртава трговине људима.

Од укупног броја идентификованих жртава, у 76 случајева ради се о жртвама које су експлоатисане, док је 16 потенцијалних жртава трговине људима.¹¹

У групи малолетних жртава трговине људима доминирају девојчице, које чине 89% малолетних жртава, док су међу пунолетним жртвама скоро подједнако заступљени и мушкарци и жене.

Табела 14. Структура идентификованих жртава трговине људима у односу на пол и статус експлоатисане и потенцијалне жртве

¹¹ Под "потенцијалном жртвом" за потребе овог извештаја подразумевају се жртве код којих су животне околности такве да је велика вероватноћа да ће постати експлоатисане жртве трговине људима уколико им се не обезбеди потребна помоћ и подршка, односно када постоји циљ експлоатације, али још увек није дошло до експлоатације.

	Малолетни			Пунолетни		
	Ж	М	Укупно	Ж	М	Укупно
Идентификована експлоатисна жртва	25	5	30	22	24	46
Идентификована потенцијална жртва	15	0	15	1	0	1
УКУПНО	40	5	45	23	24	47

На основу прикупљених података не може се јасно закључити зашто постоји ова разлика у односу на узраст. Може се претпоставити да је разлика повезана са врстом експлоатације, где је код одраслих особа у већој мери присутна радна експлоатација, али може да се ради и о повећаној осетљивости система за препознавање девојчица као жртава трговине.

Скоро све идентификоване жртве у овој групи су држављанке/и РС, њих 74, што чини 97% експлоатисаних жртава. Само у 2 случаја ради се о особама без држављанства, обе особе су женског пола (1 малолетна-принуда на склапање брака и 1 пунолетна, принуда на просјачење) које су идентификоване као жртве трговине људима. Приказ структуре експлоатисаних жртава према доминантној врсти експлоатације дат је у Табели 15 (ова табела даје приказ физичких лица, односно број идентификованих особа).

Табела 15: Приказ идентификованих експлоатисаних жртава трговине људима према доминантној врсти експлоатације, узрасту и полу

Врста експлоатације	Малолетни		Пунолетни		УКУПНО
	Ж	М	Ж	М	
Сексуална	14	0	17	0	31
Принудни брак	7	0	3	0	10
Радна експлоатација	1	0	1	20	22
Принуда на просјачење	3	5	1	2	11
Принуда на вршење кривичних дела	0	0	0	2	2
УКУПНО	25	5	22	24	76

Важно је напоменути да је код 3 малолетне жртве препозната вишеструка експлоатација, која се јавља у виду комбинације принуде на просјачење и принуде на вршење кривичних дела (ови видови експлоатације нису приказани у табели 15).

У 2013. години најзаступљеније су сексуална (41%) и радна (29%) експлоатација, при чему су жртве сексуалне експлоатације искључиво жене, док су жртве радне експлоатације углавном мушкарци (91% радне експлоатације). У групи радне експлоатације идентификоване су 2 особе женског пола, једна малолетна и једна пунолетна, које су експлоатисане у виду принуде на обављање кућних послова.

У групи малолетних жртава, дечаци се јављају као препознате жртве само у просјачењу као доминантном виду експлоатације.

Принуда на брак и принуда на просјачење су, може се рећи, скоро подједнако заступљене код оба пола. У овим видовима експлоатације преовлађују девојчице и дечаци: 15 девојчица и дечака наспрам 6 пунолетних лица. Принуда на брак се ове године јавља и код 3 пунолетне особе женског пола.

У групи идентификованих жртава трговине људима преовлађује национална трговина људима¹² у односу на транснационалну¹³ (Табела 16).

Табела 16: Број идентификованих експлоатисаних жртава трговине људима у односу на обележја националне и транснационалне трговине људима

Обележја трговине	Број
Национална	50
Транснационална	26
УКУПНО	76

Национална трговина заступљена је у 66% случајева и обухвата све видове трговине људима (Табела 12). У трговини људима на националном нивоу најзаступљенија је сексуална експлоатација која чини 58% идентификованих жртава и просјачење са 22%. *Просјачење је једини вид експлоатације у коме су заступљене и малолетне и пунолетне жртве оба пола.* Код сексуалне експлоатације однос малолетних и пунолетних особа женског пола је скоро изједначен – 14 девојчица (48%) наспрам 15 жена (52%) од укупно 29 жртава овог вида експлоатације. *Од жртава експлоатисаних у Србији (национална трговина) 56% идентификованих жртава је малолетно.*

Табела 17. Структура идентификованих експлоатисаних жртава трговине људима у односу на обележја националне и транснационалне трговине људима и врсту експлоатације

	Национална				Транснационална			
	Малолетни		Пунолетни		Малолетни		Пунолетни	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Сексуална	0	14	0	15	0	0	0	2
Радна	0	0	0	1	0	1	20	0
Просјачење	5	3	2	1	0	0	0	0
Принудни брак	0	6	0	1	0	1	0	2
Принуда на вршење кривичних дела	0	0	2	0	0	0	0	0
Збир	5	23	4	18		2	20	4
	28		22		2		24	
Збир национална/трансационална	50				26			
УКУПНО	76							

Из Табеле 17 видно је да у транснационалној трговини преовлађује радна експлоатација, пунолетне жртве трговине и претежно особе мушког пола (20 мушкараца), док су особе женског пола заступљене са 2 девојчице и 4 жене, и то у радној експлоатацији са само 1 девојчицом.

У овој групи идентификованих жртава експлоатација се одвијала пре свега у Србији (68% случајева експлоатације), а од жртава експлоатисаних у Србији 56% је малолетно. Важно је напоменути да се у групи жртава које су експлоатисане у Србији налази 50 жртава које су пореклом из Србије и ту су експлоатисане (национална трговина), и 2 жртве које су пореклом из Црне Горе (трансационална трговина), где се ради о лицима

¹² Под националном трговином људима подразумева се трговина људима која се реализује у земљи порекла жртве

¹³ Под трансационалном трговином људима подразумева се трговина људима која је реализована ван земље порекла жртве

без држављанства. Подаци о специфичним обележјима експлоатације у односу на узраст, земљу порекла и земљу експлоатације дати су табелама 18 и 19.

Табела 18. Приказ структуре идентификованих експлоатисаних жртава трговине људима у односу на земљу експлоатације и узраст

	Малолетни	Пунолетни
Белорусија	0	19
Италија	1	0
Француска	0	1
Швајцарска	0	1
Аустрија	0	1
Хрватска	0	1
Србија	29	23
УКУПНО	30	46

Табела 19. Структура идентификованих експлоатисаних жртава трговине људима у односу на држављанство и земљу експлоатације

Земља експлоатације	Р Србије	Страно	УКУПНО
Жртва експлоатисана у Србији	48	2	50
Жртва експлоатисана ван Србије	26	0	26
УКУПНО	74	2	76

ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТУ
ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА